

Maatschappelijk waarde van de Stadskamer

Maatschappelijk waarde van de Stadskamer

Auteur(s):

Dexter Voskamp
Radboud Koning
Wouter Vos

In opdracht van:

Stichting Stadskamer

Plaats, datum:

Rotterdam, 15 juli 2021

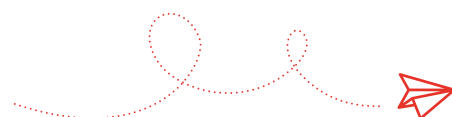
Status:

Concept

Rebel Economics & Transactions bv

Wijnhaven 23
3011 WH Rotterdam
Nederland
+31 10 275 59 95

info@rebelgroup.com
www.rebelgroup.com

Resultaten in het kort

In opdracht van Stadskamer is door Rebel een maatschappelijke rendementsanalyse uitgevoerd om de jaarlijkse maatschappelijke kosten en baten, en daarmee het jaarlijkse rendement, van de activiteiten van Stadskamer in kaart te brengen. Stadskamer is een organisatie waar inwoners van de gemeenten Doetinchem, Montferland en Oost-Gelre, en de daar omringende gemeenten, terecht kunnen voor (arbeidsmatige) dagbesteding. Iedereen is in principe welkom, zowel met als zonder Wmo-indicatie.

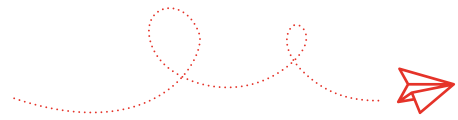
Het doel van Stadskamer is om mensen in een kwetsbare positie te helpen met het structureren van hun leven en hen te stimuleren om hun plek in de maatschappij te vinden. Hiertoe organiseert Stadskamer veel verschillende activiteiten. Deze activiteiten zijn veelal organisch gegroeid, door eigen initiatief van de deelnemers. Voorbeelden van activiteiten die Stadskamer ontplooit zijn het verzorgen van dagbesteding en werkervaringsplekken, het stimuleren dat de deelnemers elkaar ontmoeten, het begeleiden in zowel het ontdekken van de eigen passie als het ontplooiën van ondernemerschap, en het stimuleren van een gezonde levensstijl.

In een maatschappelijke rendementsanalyse worden de jaarlijkse maatschappelijke baten van een interventie afgewogen tegen de jaarlijkse kosten. Om deze kosten en baten te identificeren, vergelijken we de maatschappelijke effecten van Stadskamer met de fictieve situatie waarin Stadskamer niet zou bestaan. Op die manier geeft de maatschappelijke rendementsanalyse antwoord op de vraag: welke effecten (kosten en baten) heeft Stadskamer op de maatschappij t.o.v. een wereld waarin Stadskamer niet zou bestaan? Er wordt zoveel als mogelijk een financiële waarde toegekend aan de effecten. Meer specifiek wordt ook de vraag beantwoord wat de verhouding is tussen gemeentelijke kosten enerzijds, in de vorm van subsidie die wordt verstrekt aan Stadskamer, en gemeentelijke besparingen anderzijds.

De sleuteffecten van Stadskamer zijn geïdentificeerd door middel van een 'effectenarena', die in een brainstormbijeenkomst met medewerkers van Stadskamer en de gemeente Doetinchem is vormgegeven. De sleuteffecten van Stadskamer bestaan uit minder overlast in de wijk, een besparing op het Wmo-budget voor de gemeente, een verhoogd welzijn van de deelnemers, een hogere kans op uitstroom van deelnemers naar betaald of vrijwilligerswerk, minder escalatie van financiële problemen, een betere (beleving van de) gezondheid en minder zorggebruik, het ontlasten van mantelzorgers en het profijt voor ontvangers van de maatschappij-ondersteunende diensten.

Uit de berekeningen volgt dat de jaarlijkse baten van Stadskamer voor de maatschappij aanzienlijk hoger zijn dan de kosten. De totale baten, voor zover daar een financiële waarde aan gehangen kan worden, zijn ruim 6 miljoen euro per jaar, terwijl de jaarlijkse kosten ruim 1,6 miljoen zijn. Voor elke euro die in de Stadskamer wordt geïnvesteerd, wordt dus €2,96 aan maatschappelijke baten gerealiseerd. Uit de gevoeligheidsanalyse blijkt bovendien dat dit resultaat erg robuust is. Zelfs in het meest conservatieve scenario (met lagere aannames) blijven de baten ruimschoots opwegen tegen de kosten. Voor de gemeenten geldt ook dat hun besparingen ten gevolge van Stadskamer opwegen tegen de subsidie die ze verstrekken. Zo verstrekte de gemeente Doetinchem in 2019 bijna 1,2 miljoen euro aan Stadskamer, ten gevolge waarvan de gemeente naar schatting ruim 2,2 miljoen euro heeft weten te besparen. Deze besparingen zijn voor het overgrote deel besparingen op Wmo kosten. De baten van Stadskamer komen, naast aan de gemeenten, ten goede aan de deelnemers zelf, diens mantelzorgers, de rijksoverheid, zorgverzekeraars en verschillende lokale organisaties en bedrijven.

Inhoudsopgave

1. Aanleiding studie	5
1.1 Bekostiging van de Stadskamer	5
1.2 Type onderzoek	5
1.3 Verantwoording onderzoek	5
2. Over de Stadskamer	6
2.1 Algemeen voorliggende voorziening	6
2.2 Doel en activiteiten	6
2.3 Propositie van de Stadskamer	7
3. Effecten	8
3.1 Overzicht van effecten	8
3.2 Minder overlast in de wijk	9
3.3 Besparing op Wmo-budget	10
3.4 Verhoogd welzijn deelnemers	12
3.5 Hogere kans op uitstroom naar betaald of vrijwilligerswerk	13
3.6 Minder escalatie van financiële problemen	15
3.7 Betere (beleving van) gezondheid en minder zorggebruik	16
3.8 Ontlasten van mantelzorgers	18
3.9 Profijt van maatschappij-ondersteunend werk	20
4. Resultaat studie	21
4.1 Stadskamer in woorden	21
4.2 Stadskamer in getallen	22
Bijlage 1: Effectenarena	25
Over Rebel	26

1. Aanleiding studie

1.1 Bekostiging van de Stadskamer

Stichting Stadskamer is een voorliggende voorziening in de gemeenten Doetinchem, Oost-Gelre en Montferland, die sinds 2015 (arbeidsmatige) dagbesteding verleent aan de inwoners van deze gemeenten. Voor de uitvoering van activiteiten is de Stadskamer grotendeels afhankelijk van subsidie. In de afgelopen jaren heeft de gemeente Doetinchem, door middel van een meerjarenovereenkomst, opgetreden als hoofdfinancier van de Stadskamer. De Stadskamer wil deze overeenkomst met de gemeente graag verlengen. In de beschikking voor 2022 geeft de gemeente Doetinchem hierover het volgende aan:

"Om een weloverwogen afweging te maken voor de periode 2022 en verder, is het noodzakelijk om een gedegen en actuele analyse te maken van de toegevoegde waarde van de Stadskamer. Hiervoor dienen concrete (maatschappelijke) effecten en resultaten inzichtelijk gemaakt te worden."

De Stadskamer heeft Rebel gevraagd voor het inzichtelijk maken van deze maatschappelijke effecten en resultaten.

1.2 Type onderzoek

De Stadskamer bestaat sinds 2015. Voor de analyse van maatschappelijke effecten kijkt Rebel naar een gegeven jaar. In dit geval 2019. Dat is het meest recente jaar waar cijfers uit beschikbaar zijn en dat niet beïnvloed wordt door coronamaatregelen. Het soort onderzoek lijkt op een maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA), maar leidt tot een andere presentatie van uitkomsten. Een MKBA vindt vaak plaats voorafgaand aan een grote investeringsbeslissing ("ex-ante"), waarbij kosten en baten over langere termijn tegen netto contante waarde berekend worden.

In dit geval maken we een "ex-durante" analyse van de maatschappelijke kosten en baten op jaarlijkse basis. In eerdere studies is dit ook een maatschappelijke rendementsanalyse genoemd. De analyse gaat op voor het geheel aan activiteiten van de Stadskamer in de drie gemeenten, dus niet alleen voor Doetinchem.

Voor het bepalen van de maatschappelijke effecten van de Stadskamer moeten we vergelijken met een wereld waarin de Stadskamer niet zou bestaan. Een hypothetische situatie dus, die we gebruiken als referentiepunt om de maatschappelijke effecten van de Stadskamer te bepalen. We veronderstellen in dit geval dat er, bij afwezigheid van de Stadskamer, geen alternatieve algemene voorliggende voorzieningen in de drie gemeenten aanwezig zouden zijn, maar wel Wmo-maatwerkvoorzieningen voor begeleiding in groepsverband waar een deel van de Stadskamer-deelnemers terecht zou kunnen.

1.3 Verantwoording onderzoek

Rebel heeft in de periode maart t/m juli 2021 onderzoek gedaan. We hebben gesprekken gevoerd met medewerkers van de Stadskamer, een groepsbijeenkomst georganiseerd met de Stadskamer en de gemeente Doetinchem voor het maken van de zgn. 'Effectenarena', en aanvullend documentstudie uitgevoerd. Voor de berekening van effecten (zie hoofdstuk 3) hebben we ons grotendeels gebaseerd op cijfermatige schattingen van de Stadskamer zelf.

2. Over de Stadskamer

2.1 Algemeen voorliggende voorziening

Gemeenten zijn in Nederland verantwoordelijk voor het Wmo-beleid. Ze maken onderscheid tussen twee vormen van ondersteuning: algemene voorzieningen en maatwerkvoorzieningen.

Algemene voorzieningen zijn voor alle inwoners van een gemeente beschikbaar. Dat kan bijvoorbeeld gaan om een maaltijdservice, boodschappenservice of deelname aan activiteiten van een buurthuis. Als mensen gebruik willen maken van een algemene voorziening hoeven gemeenten hiervoor geen voorafgaand onderzoek te doen naar hun behoeften, kenmerken en mogelijkheden. De Stadskamer is ook een algemene voorziening. Mensen kunnen er zonder Wmo-indicatie en zonder wachttijden op elk moment terecht. Het Centraal Administratie Kantoor rekent geen eigen bijdrage voor de bezoekers aan de Stadskamer.

Het begrip 'voorliggend' betekent dat de Stadskamer, als algemene Wmo-voorziening, voorrang heeft op maatwerk Wmo-voorzieningen. Oftewel: door inzet van de algemene voorziening Stadskamer kan worden voorzien in de ondersteuningsbehoefte van de inwoner en hoeft er geen maatwerkvoorziening door de gemeente te worden verstrekt. Een maatwerkvoorziening is een voorziening die specifiek is afgestemd op de situatie van de individuele inwoner, waarbij rekening gehouden wordt met diens individuele behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden. Denk aan een individuele begeleiding, dagbesteding op maat, een scootmobiel, of huishoudelijke hulp. Voorafgaand aan het bieden van een maatwerkvoorziening doet een gemeente onderzoek om vast te stellen welke ondersteuning passend is.

2.2 Doel en activiteiten

De Stadskamer probeert mensen in een kwetsbare positie te helpen en te stimuleren om hun plek in de maatschappij te vinden. Veel bezoekers zijn mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en/of met psychische kwetsbaarheid. De Stadskamer ondersteunt bezoekers en motiveert ze vooral om zelf regie te nemen over hun leven.

Om haar doelen te bereiken organiseert de Stadskamer veel verschillende activiteiten. Een groot deel is organisch gegroeid, door eigen initiatief van de bezoekers. De activiteiten in het ene jaar kunnen daarom ook heel anders zijn dan in het andere jaar. Maar de activiteiten zijn wel samen te vatten in een aantal categorieën, zoals dagbesteding, het mogelijk maken van ontmoeting en het koppelen van mensen aan maatjes, het bieden van werkervaringsplekken binnen de Stadskamer, het begeleiden in zowel het ontdekken van passie als het ontplooiën van ondernemerschap, en het stimuleren van een gezonde levensstijl. De Stadskamer werkt hiervoor samen – naast met haar eigen medewerkers en vrijwilligers – met diverse partnerorganisaties, onder meer verwijzers en potentiële uitstroomlocaties.

De locaties waar de Stadskamer deze activiteiten ontplooit zijn:

- Gemeente Doetinchem: Raadhuisstraat (hoofdlocatie), dr. Huber Noodtstraat en de Terborgseweg (Stadswerkplaats in samenwerking met Iriszorg).
- Gemeente Oost Gelre: Groenlo en Lichtenvoorde
- Gemeente Montferland: 's-Heerenberg en Didam

In 2019 had de Stadsamer in Doetinchem ongeveer 640 bezoekers, waarvan 530 regelmatige en 110 incidentele bezoekers. Een groot deel van hen is woonachtig in Doetinchem. De andere bezoekers komen uit Oude IJsselstreek, Montferland, Bronckhorst en enkele andere plaatsen. Zij wonen ofwel beschermd buiten Doetinchem of er is een Wmo-/WLZ-indicatie voor ze aangevraagd om bij de Stadsamer aan activiteiten mee te kunnen doen. Deze bezoekers besteden gemiddeld 2 à 3 dagdelen per week bij Stadsamer.¹

2.3 Propositie van de Stadsamer

De Stadsamer heeft een werkwijze ontwikkeld waar zelfstandigheid en zelfredzaamheid hoog in het vaandel staan. Dit komt terug in de vier kernwaarden die haar cultuur bepalen:

- Eigenheid: bezoekers krijgen de ruimte om zelf activiteiten/projecten te ondernemen, binnen ieders eigen mogelijkheden en tempo
- Eigenaarschap: ieder mens is regisseur van zijn eigen leven en verantwoordelijk voor eigen keuzes en handelen
- Gezamenlijkheid: door naar elkaar te luisteren en met elkaar te verbinden, wordt samen aan het behalen van doelen gewerkt
- Groei & ontwikkeling: de Stadsamer biedt een veilige en vertrouwde omgeving voor mensen om te groeien en zich te ontwikkelen

Iedereen is in principe welkom, met of zonder Wmo-indicatie. Dat maakt de Stadsamer toegankelijk. Het aanvragen van een Wmo-indicatie kan zowel mentaal als administratief als drempel worden ervaren en leidt tot zorgmijding. Deze mensen vinden makkelijker hun weg naar een plek als de Stadsamer. Kenmerkend voor de Stadsamer is dat mensen zelf ontdekken wat ze kunnen en leuk vinden, en dat vervolgens ook gaan doen. De Stadsamer heeft een methodiek ontwikkeld om mensen te helpen dit te ontdekken: de 'Route van de Vraag'.² Volledig vraaggericht dus, niet aanbodgericht. Mensen krijgen verantwoordelijkheid (als ze dat aankunnen) en begeleiders proberen ze te verleiden naar een volgende stap in de persoonlijke ontwikkeling, maar er staat nooit druk op. Wat de Stadsamer ook uniek maakt is dat 'gelijken' kennis en ervaringen kunnen delen. Er lopen rolmodellen rond, die een inspiratie vormen voor anderen.

Die werkwijze ligt aan de basis van het succes van de Stadsamer én vormt een inspiratie voor andere (zorg)professionals in het veld over hoe ze met kwetsbare mensen kunnen omgaan.

¹ Stadsamer Jaarverslag 2019, Doetinchem.

² <https://www.stadsamer.com/stk/routevandevraag/>

3. Effecten

3.1 Overzicht van effecten

Op 6 mei 2021 hebben we met medewerkers van de Stadsamer en de gemeente Doetinchem een brainstormbijeenkomst gehad om de 'Effectenarena' voor de Stadsamer vorm te geven.³ De Effectenarena is een methode om een project te doordenken en te doorleven. In een bijeenkomst worden de relaties tussen probleemanalyse, interventie en effecten gezamenlijk uitgedacht en opgetekend op groot vel. Vanwege de destijds nog geldende coronamaatregelen hebben we deze bijeenkomst digitaal gedaan.

Het resultaat van de bijeenkomst, de ingevulde arena, is te vinden in de aparte bijlage. Van links naar rechts geeft de bijlage weer:

1. Investeerders: van welke partijen is de Stadsamer 'afhankelijk', niet alleen in financiële zin maar ook voor samenwerking? Dat zijn de gemeenten als subsidieverstrekkers, de eigen medewerkers, vrijwilligers en deelnemers, maatschappelijke partners binnen en buiten het sociaal domein, ervarings- en uitstroomeplekken en verwijzende instanties.
2. Interventie: een overzicht van verschillende activiteiten die binnen bij de Stadsamer en op locatie worden georganiseerd.
3. Effecten: schema van eerste-, tweede- en derde-orde-effecten die volgen uit de combinatie van activiteiten. In dit rapport hebben we dat vertaald naar een aantal sleuteffecten.
4. Incasseerders: bij welke partijen in de samenleving komen deze effecten terecht? Daar gaan we in hoofdstuk 4 nader op in.

In de paragrafen 3.2 t/m 3.9 beschrijven we de door ons geïnventariseerde 'sleuteffecten', die in de afbeelding hieronder staan weergegeven. Waar mogelijk hebben we in een aparte subparagraaf een berekening van de maatschappelijke waarde gemaakt, op basis van referentiecijfers, schattingen van de Stadsamer en onze eigen aannames. In een enkel geval is duiding in cijfers wel mogelijk, maar niet een berekening van de maatschappelijke waarde (in euro's). De beschrijvingen en berekeningen in dit hoofdstuk gelden allemaal voor de drie gemeenten gezamenlijk. In hoofdstuk 4 maken we voor de uitkomsten een onderscheid tussen de bijdragen en de opbrengsten van de verschillende gemeenten.

³ <https://www.verwey-jonker.nl/methode/effectenarena/>

3.2 Minder overlast in de wijk

3.2.1 Beschrijving

Veel van de activiteiten die de Stadskamer organiseert zorgen ervoor dat de deelnemers een zinvolle en vaak leerzame daginvulling hebben. Daardoor hebben deelnemers meer te doen, krijgen ze meer structuur in hun leven en doen ze meer sociale contacten op. Een deel van deze mensen veroorzaakt normaal soms overlast. Doordat de deelnemers door de Stadskamer overdag iets zinvols te doen hebben, zullen ze minder snel overgaan tot het 'rondhangen' op straat. Datzelfde geldt voor het opdoen van sociale contacten: doordat deelnemers met elkaar in contact komen, zoeken ze elkaar eerder op, waardoor onwenselijk gedrag voortkomend uit verveling vermindert. Bovendien neemt als gevolg hiervan de sociale cohesie in de wijk, en dus ook de sociale controle, toe. Tot slot zorgt de toename in structuur ervoor dat deelnemers een beter dag-en-nachtritme krijgen, wat de nachtelijke overlast beperkt.

Van augustus 2018 tot augustus 2019 had de Stadskamer een pilot specifiek gericht op zorgmijders en personen met verward gedrag, genaamd: 'Haak aan'. Een deel van deze personen leeft (de meeste tijd) op straat en heeft psychische problemen, een licht verstandelijke beperking of een verslaving. *Haak Aan* was een programma waarbij verschillende instanties samenwerkten om deze mensen, die normaal gesproken tussen wal en schip vallen, in beeld te krijgen en aangehaakt te krijgen bij bijvoorbeeld de activiteiten van de Stadskamer. Zo werden effecten als minder overlast en toename van sociale cohesie voor deze personen bereikt.

Het is moeilijk om een alomvattende waarde in geld te hangen aan het verminderen van overlast in de verschillende wijken van Doetinchem. Het is wel mogelijk om te focussen op enkele specifieke acties die het gevolg zijn van overlast, en de maatschappelijke kosten daarvan. Dit doen we door te kijken naar de vermindering van klachten bij de woningbouwcorporaties, van meldingen bij de politie en van kortdurende opsluitingen. Op die manier maken we een deel van de waarde van minder overlast inzichtelijk. Er zijn nog andere aspecten aan dit effect die we niet in geld kunnen uitdrukken, zoals het effect van het verminderen van de overlast op de leefbaarheid voor overige buurtbewoners.

3.2.2 Berekening

1+1=2

Methode en bronnen: de berekening voor het verminderen van overlast in de wijk berust op de volgende gegevens en aannames:

- De inschatting van de Stadskamer is dat zo'n 10 personen geregeld voor extra klachten bij de woningcorporatie zouden zorgen wanneer deze personen niet zouden kunnen deelnemen bij de Stadskamer.
- Deze personen zouden zorgen voor gemiddeld 5 klachten over overlast per persoon per jaar.⁴

⁴ Dit is in lijn met de KBA-tool van het programma Regie in de Regio:

https://mindplatform.nl/media/2671/download/Monitoringstool%20zelfregie-%20en%20herstelinitiatieven_IPW.xlsx?v=1 en met de inschatting van de Stadskamer zelf.

- Per klacht is een klachtencoördinator van de woningbouwcorporatie een half uur kwijt aan het opnemen en afhandelen ervan. De geschatte loonkosten voor de klachtencoördinator zijn €45 per uur.⁵
- De Stadskamer schat dat 5 personen voor extra meldingen bij de politie zouden zorgen, als deze personen niet zouden kunnen deelnemen bij Stadskamer.
- Deze personen zouden zorgen voor gemiddeld 2 politiemeldingen per persoon per jaar.
- Per politiemelding zijn twee agenten gemiddeld een uur bezig⁶ en de inzet van de politie kost gemiddeld €45 per uur.⁷
- De Stadskamer denkt dat ca. 2 personen per jaar kortdurend (voor één nacht) zouden worden opgesloten als deze personen niet zouden kunnen deelnemen bij de Stadskamer.
- De kosten van detentie zijn €230 per dag.⁸

Uitkomst: de totale baten van het verminderen van overlast in de wijk zijn €2.355.

3.3 Besparing op Wmo-budget

3.3.1 Beschrijving

Inwoners kunnen zich melden bij de gemeente wanneer ze ondersteuning nodig hebben, bijvoorbeeld als de inwoner zonder hulp niet meer thuis kan wonen of zelfstandig niet goed kan participeren in de samenleving. Als er een algemene voorziening bestaat, die voorziet in de specifieke hulpvraag van de inwoner, dan zal de gemeente de bewoner verwijzen naar die voorziening. Als dat niet het geval is, dan komt de inwoner mogelijk in aanmerking voor een maatwerkvoorziening. De gemeente doet dan een 'onderzoek', meestal in de vorm van een gesprek met de inwoner, om te kijken of de inwoner beroep kan doen op een Wmo-voorziening.⁹ Wanneer het oordeel is dat de inwoner in aanmerking komt voor de maatwerkvoorziening, dan wordt er een gecontracteerde zorgverlener ingeschakeld.

De Stadskamer is een voorbeeld van een algemene voorziening en helpt mensen om (meer) op eigen benen te staan. Een deel van de deelnemers zal als gevolg hiervan niet langer een behoefte hebben aan maatwerkvoorzieningen, ofwel minder gebruikmaken van maatwerkvoorzieningen. Het gaat dan vooral om de maatwerkvoorziening 'begeleiding in groepsverband', omdat deze voorziening het meest vergelijkbaar is met de diensten van Stadskamer. Voor andere maatwerkvoorzieningen, zoals

⁵ KBA-tool van het programma Regie in de Regio: https://mindplatform.nl/media/2671/download/Monitoringstool%20zelfregie-%20en%20herstelinitiatieven_IPW.xlsx?v=1

⁶ Dit is in lijn met de KBA-tool van het programma Regie in de Regio: https://mindplatform.nl/media/2671/download/Monitoringstool%20zelfregie-%20en%20herstelinitiatieven_IPW.xlsx?v=1 en met de inschatting van Stadskamer zelf.

⁷ Maatschappelijke prijslijst <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/publication-attachment/Effectencalculator%20%5BMOV-9265439-1.0%5D.pdf>

⁸ Maatschappelijke prijslijst <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/publication-attachment/Effectencalculator%20%5BMOV-9265439-1.0%5D.pdf>

⁹ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/zorg-en-ondersteuning-thuis/vraag-en-antwoord/ondersteuning-gemeente-wmo-2015>

beschermd wonen of huishoudelijke hulp, zal de behoefte minder sterk afnemen door het werk van de Stadskamer.

Deze afname in vraag naar uit de Wmo bekostigde begeleiding in groepsverband geeft een besparing op twee vlakken voor de gemeente. Doordat de gemeente minder Wmo-aanvragen ontvangt, bespaart ze ten eerste op uitvoeringskosten voor administratie en onderzoek. Ten tweede bespaart de gemeente op Wmo-voorzieningen voor begeleiding in groepsverband.

3.3.2 Berekening

Methoden en bronnen: de berekening valt uiteen in tweeën: besparing op uitvoeringskosten en besparing op Wmo-maatwerkindicaties voor begeleiding in groepsverband.

Voor besparing op uitvoeringskosten berust de berekening op de volgende gegevens en aannames:

- De Stadskamer schat in dat 590 van hun deelnemers voor een Wmo-indicatie begeleiding in groepsverband in aanmerking zouden komen als de Stadskamer niet zou bestaan. Dit zijn er 400 uit Doetinchem, 100 uit Montferland en 90 uit Oost-Gelre. Dit lijkt vanuit de professionele waarneming van de Stadskamer een reële inschatting. De aard, omvang en complexiteit van de ondersteuningsbehoefte is doorgaans van dien aard dat een maatwerkvoorziening voor het grootste deel van de deelnemers passend zou zijn, in een situatie waarin Stadskamer niet bestaat.
- De verwachting is dat 10% van de deelnemers uit Doetinchem geen Wmo-indicatie zouden aanvragen, vanwege zorgmijddend gedrag. Dit komt neer op 40 deelnemers die de Wmo-indicatie niet aanvragen, terwijl ze er wel voor in aanmerking zouden komen. In Montferland en Oost-Gelre is dit niet aan de orde. In totaal rekenen we daarom met 550 Wmo-aanvragen voor begeleiding in groepsverband.
- Volgens de gemeente Doetinchem duurt het gemiddeld 9 uur om één Wmo-aanvraag af te handelen. Hierbij gaat het om één uur van een administratief medewerker en 8 uur van een Wmo-consulent van het Buurtplein (dit is de uitvoeringsorganisatie in Doetinchem voor taken in het sociaal domein)
- Gemeente Doetinchem heeft aangegeven dat de totale loonkosten per uur inclusief overhead €45 bedragen voor de administratief medewerker en €55 voor de Wmo-consulent.

Voor besparing op het gebied van Wmo-indicaties voor begeleiding in groepsverband gaan we uit van de volgende gegevens en aannames:

- De inschatting van de Stadskamer is dat aanvragen voor begeleiding in groepsverband vanuit de Wmo bij deelnemers van Stadskamer in 100% van de gevallen worden toegekend.
- Het gemiddelde aantal dagdelen dat een deelnemer bij de Stadskamer doorbrengt is 2,5. We nemen aan dat dit aantal vanuit de Wmo ook voor begeleiding in groepsverband zou worden aangeboden.
- Het gemeentelijk tarief voor de maatwerkvoorziening begeleiding in groepsverband is €43 per dagdeel.¹⁰ Er zijn verschillende categorieën van begeleiding in groepsverband in de Wmo, met verschillende gemeentelijke tarieven. Wij sluiten voor onze berekening aan bij categorieën van

¹⁰ Inkoopdocument Sociaal Domein Achterhoek Individuele voorzieningen Jeugdhulp en Maatwerkvoorzieningen Wmo 2021

begeleiding waarvoor in de huidige praktijk van de gemeente de meeste indicaties worden verstrekt. De gemeente heeft aangegeven dat dit de categorieën 'ontwikkelen', 'stabiliseren en helpen' en 'stabiliseren en overnemen' zijn. De tarieven hiervoor variëren tussen de €39 en €47 per dagdeel. We nemen hiervan het gemiddelde. Dit is volgens de gemeente het meest realistische tarief.

- De begeleiding in groepsverband wordt 52 weken per jaar verzorgd.

Uitkomst: de totale besparing op uitvoeringskosten zijn €266.943,- per jaar. De besparing op Wmo-voorzieningen is groter, namelijk €3.074.500 per jaar.

In totaal wordt dus €3.341.443 per jaar bespaard op het Wmo-budget.

3.4 Verhoogd welzijn deelnemers

3.4.1 Beschrijving

De Stadskamer zorgt op verschillende manieren tot een hoger welzijn bij deelnemers. Dit effect is niet in geld uit te drukken, ofwel omdat er simpelweg geen monetaire waarde aan gehangen kan worden, ofwel omdat de grootte van het effect niet op objectieve wijze te duiden valt. Daarom worden ze hier kwalitatief beschreven. De effecten die binnen deze categorie vallen zijn:

- Verlagen eenzaamheid
- Meer zelfstandigheid / meer regie over eigen leven
- Beter acceptatie door anderen (verlagen stigma) en van zichzelf

Verlagen eenzaamheid

Door deel te nemen aan de verschillende activiteiten van de Stadskamer komen de deelnemers weer 'onder de mensen'. Dit alleen al zorgt ervoor dat het gevoel van eenzaamheid kan verminderen. Bovendien zullen sommige deelnemers daadwerkelijk nieuwe sociale contacten opdoen, waardoor ze ook buiten de Stadskamer meer sociale interactie ontwikkelen. Tijdens vrijwel elke activiteit die de Stadskamer aanbiedt trekken deelnemers op met anderen. Bovendien zijn een aantal activiteiten er direct op gericht om eenzaamheid tegen te gaan, zoals het koffie drinken en het gesprek voeren als eerste ontmoeting met mogelijke nieuwe deelnemers, het koppelen van mensen aan maatjes, en het ophalen van mensen die anders zelf niet naar de Stadskamer zouden kunnen komen.

Meer zelfstandigheid / meer regie over eigen leven

De Stadskamer streeft ernaar om deelnemers een eigen succesbeleving te laten ervaren. Deelnemers worden gestimuleerd om als vrijwilliger aan de slag te gaan ofwel binnen de werkervaringsplekken (bijv. receptie, catering of managementondersteuning), ofwel met maatschappij-ondersteunende werkzaamheden (bijv. klusteam of fietsreparatie). Daarbij laten ze het eigenaarschap expliciet bij de deelnemers. Zij merken dat ze een zinvolle bijdrage leveren en leren waardevolle vaardigheden. Dit nemen ze weer mee naar huis, waardoor het ze lukt om zelfstandiger te zijn en meer regie over hun eigen leven te hebben. Dit heeft vele voordelen, bijvoorbeeld dat deelnemers minder behoefte hebben aan (verdere) ondersteuning en dat ze dreigende problemen beter zelf kunnen oplossen.

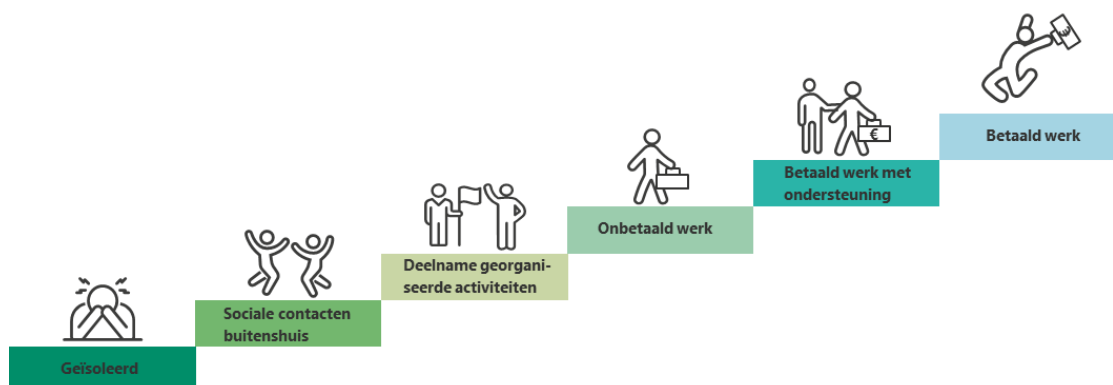
Betere acceptatie door anderen (verlagen stigma) en van zichzelf

Een ander effect van de Stadskamer is het verlagen van het stigma dat heerst op hun problemen en het doorbreken van de barrière voor een hulpvraag. Doordat de Stadskamer in de gemeente Doetinchem centraal gelegen is en meerdere locaties heeft, is de organisatie erg zichtbaar in de stad. Hierdoor worden de initiatieven en activiteiten van de Stadskamer een normaal onderdeel van het stadsbeeld. Inwoners kunnen zien dat de deelnemers enorm hun best doen om te leren en onderdeel te zijn van de maatschappij. Hierdoor worden ze beter geaccepteerd in de eigen gemeente. Het gevolg is ook dat de deelnemers zichzelf meer gaan accepteren. Doordat ze bij de Stadskamer zien dat er meer mensen zijn in een vergelijkbare situatie en dat ze door de overige inwoners van de gemeente ook worden geaccepteerd, wordt het ook voor henzelf 'normaler' om bepaalde problemen te hebben.

3.5 Hogere kans op uitstroom naar betaald of vrijwilligerswerk

3.5.1 Beschrijving

De activiteiten van de Stadskamer zijn erop gericht om de deelnemers ervaring op te laten doen met hoe het is om (weer) te participeren in de maatschappij. Deelnemers krijgen meer structuur in hun leven en een betere gemoedstoestand. Er ontstaat meer ruimte in het hoofd van de deelnemers om over de toekomst na te denken. Ze zijn niet meer slechts bezig met *overleven*, maar krijgen ruimte om te *leven*. Dat betekent dat ze stappen kunnen maken op de participatieladder:

Dit begint al op het eerste moment dat mensen binnenlopen bij de Stadskamer. Op dat moment doen ze eerste sociale contacten buitenshuis op. Binnen de Stadskamer kunnen de deelnemers vervolgens op hun eigen tempo verdere stappen zetten. Ze kunnen praktijkervaring opdoen als vrijwilliger binnen de werkervaringsplekken en de maatschappij-ondersteunende activiteiten. De deelnemers ervaren hoe het is om te werken in een veilige omgeving. Uiteindelijk is het voor sommigen mogelijk om uit te stromen naar vrijwilligerswerk of naar een betaalde baan. Dat is niet iets waar de Stadskamer druk op uitoefent, maar het is tegelijkertijd ook niet iets wat hen zonder de Stadskamer was gelukt.

Zowel de uitstroom naar vrijwilligerswerk als naar betaald werk levert maatschappelijke waarde op. Wat betreft het vrijwilligerswerk vallen deze baten voornamelijk bij de ontvanger van het vrijwilligerswerk, die 'gratis' arbeid ontvangt. Wanneer een deelnemer uitstroomt naar betaald werk, krijgt diegene een (hoger) inkomen én profiteert de overheid. Over het inkomen wordt immers belasting afgedragen. Bovendien kan het recht op een eventuele uitkering komen te vervallen zodra iemand een betaalde baan krijgt, waardoor het ook een besparing oplevert voor de gemeente (in het geval van een bijstandsuitkering) of het UWV (in het geval van WW).

3.5.2 Berekening

1+1=2 *Methode en bronnen:* dit effect valt uiteen in twee delen, te weten de baten van de uitstroom naar betaald werk en de baten van de uitstroom naar vrijwilligerswerk. De baten van het uitstromen naar betaald werk bestaan uit de inkomensstijging voor de deelnemer, de extra belastingopbrengsten voor de overheid en de besparing op het gebied van uitkeringen voor het UWV en gemeenten.

Voor de berekening van baten van de deelnemers die uitstromen naar een betaalde baan gaan we uit van de volgende gegevens en aannames:

- De baten voor de werkgevers van het werk van de nieuwe werknemer zijn netto nul, oftewel: de extra omzet is gelijk aan de extra loonkosten.¹¹
- De waarde van vrije tijd die deelnemers opgeven voor de baan schatten we op 0. Normaliter wordt er aan vrije tijd een waarde toegekend, maar voor deze doelgroep geldt dat ze juist vaak blij zijn met het inleveren van vrije tijd (voor een zinvolle daginvulling). Bovendien geldt voor de groep uitstromende deelnemers dat ze vóór het krijgen van de betaalde baan ook een deel van die tijd kwijt waren aan werk bij de Stadskamer, wat ze vrijwillig deden.
- De Stadskamer heeft ingeschat dat jaarlijks ca. 5% van de deelnemers uitstroomt naar een betaalde baan en dat 50% hiervan het lukt om de baan duurzaam aan te houden. Er wordt aangenomen dat de baan duurzaam wordt aangehouden als de (ex-)deelnemer er na één jaar nog werkzaam is.
- Als uitstromende deelnemers korter dan een half jaar bij de Stadskamer hebben rondgelopen, was dat ze ook gelukt zonder hulp van de Stadskamer. Dit geldt naar schatting van de Stadskamer voor 40% van de deelnemers die duurzaam uitstromen naar een betaalde baan.
- De deelnemers hebben gemiddeld genomen een middelbaar opleidingsniveau. Dit betekent dat ze gemiddeld havo, vwo, mbo2, mbo 3 of mbo 4 hebben afgerond. Dit is een inschatting van de Stadskamer.
- Het gemiddeld persoonlijk primair inkomen is €38.300 bij een middelbaar opleidingsniveau en bij een gemiddeld deeltijdpercentage van 76%.¹² We nemen aan dat dit is wat de deelnemers gaan verdienen bij uitstroom naar een baan. Het gemiddelde belastingtarief bij dit inkomen is 21,8% in 2019.¹³
- Volgens de Stadskamer heeft 40% van de deelnemers een arbeidsongeschiktheidsuitkering en valt 10% onder de AOW. We nemen aan dat deze mensen niet (of bijna niet) uitstromen naar een betaalde baan. Verder zit naar schatting 30% van de deelnemers in de bijstand en 20% in de WW. Met andere woorden: van alle uitstromers naar werk heeft 60% een bijstandsuitkering en 40% een WW-uitkering.

¹¹ Voor werkgevers nemen we aan dat de loonkosten van de nieuwe werknemer gelijk zijn aan de productie van de werknemer. In realiteit kan de werkgever op korte termijn een deel van de extra productie afromen via winst. De economische theorie voorspelt echter dat die winsten op langere termijn weer afnemen door extra concurrentie. Zie ook C. Koopmans e.a. (2016), "Werkwijzer voor kosten-batenanalyse in het sociale domein", p. 56.

¹² <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83686NED/table?fromstatweb>

¹³ <https://www.berekenhet.nl/werk-en-inkomen/box1-belastingdruk-berekenen.html#calctop>. Invoer: €33.700 als inkomen uit werk, €4.600 als andere arbeidsinkomsten, geen auto van de zaak, geen eigen woning en geen andere aftrekposten.

Voor de berekening van de baten van de deelnemers die uitstromen naar een vrijwilligerswerk gaan we uit van de volgende gegevens en aannames:

- We berekenen alleen de baten van deelnemers die uitstromen naar vrijwilligerswerk buiten de Stadsamer. Want: de baten van vrijwilligerswerk binnen de Stadsamer komen al terug in alle andere aspecten van onze analyse.
- In 2019 zijn volgens de Stadsamer in totaal 30 tot 35 deelnemers uitgestroomd naar vrijwilligerswerk. De aanname is dat 50% van die uitstroom duurzaam is (>1 jaar).
- Uitgestroomde deelnemers besteden gemiddeld 10 uur per week aan vrijwilligerswerk.
- De waarde van een uur vrijwilligerswerk is €5 voor de ontvanger van het vrijwilligerswerk. Hierbij sluiten we aan bij de ondergrens uit eerder onderzoek naar de waarde van vrijwilligerswerk.¹⁴ Aangezien de uitstromende deelnemers waarschijnlijk nog relatief veel begeleiding nodig hebben, achten we dit het meest realistisch.

Uitkomst: de totale toename in het jaarlijkse inkomen van de uitstromende deelnemers is €151.022. Dit resulteert in een toename van belastingopbrengsten van €88.921 en een besparing van €78.639 op bijstandsuitkeringen voor gemeenten, en €89.313 op WW-uitkeringen voor het UWV. De berekende baten voor vrijwilligerswerk bedragen €42.900.

De totale arbeidsmarktbatzen zijn bij elkaar dus €450.795.

3.6 Minder escalatie van financiële problemen

3.6.1 Beschrijving

Escalatie van financiële problemen kost de maatschappij erg veel geld. Vaak stapelen schulden zich op, waardoor schuldeisers uiteindelijk slechts een klein deel van hun vorderingen nog betaald krijgen. Bovendien zijn er bij schuldproblemen vaak grote en vervelende ingrepen nodig, zoals afsluitingen door nutsbedrijven of huisuitzettingen. Voor schuldenaars geven schulden veel stress. Daarom is het belangrijk om escalatie voor te zijn, zowel voor de schuldenaar als de schuldeisers.

De Stadsamer verhoogt het welzijn van deelnemers (zie paragraaf 3.4). Hierdoor lukt het hen beter om financiële problemen aan te pakken en te voorkomen dat eventuele schulden escaleren. Deelnemers kunnen ook bij de Stadsamer terecht voor advies en begeleiding wanneer het financieel niet goed loopt. Werknemers van de Stadsamer reageren direct op dreigende financiële problemen onder de deelnemers. Zo gaan ze, samen met deelnemers, in gesprek met belangrijke schuldeisers, zoals woningbouwverenigingen, om te proberen om maatwerk oplossingen overeen te komen. Doordat de schuldeiser kennisneemt van het feit dat de schuldenaar begeleid wordt in het oplossen van de problemen, is dit vaker succesvol.

¹⁴ Meijs, L.C.P.M., Huisman, W.H.A. & Roza, L. (2011). ECSP webpublicatie: De economische waarde van het vrijwilligerswerk door Humanitas..

3.6.2 Berekening

1+1=2

Methode en bronnen: voor de berekening van de baten van het voorkomen van het escaleren van financiële problemen gaan we uit van de volgende gegevens en aannames:

- Naar schatting voorkomt de Stadsamer per jaar bij 5 deelnemers dat de schulden escaleren tot het punt dat ze problematisch worden.
- De kosten van een schuldhulpverleningstraject zijn €2.173.¹⁵ Gemiddeld 15% van de mensen met problematische schulden maken gebruik van schuldhulpverlening.¹⁶
- De kans op een ontruiming bij problematische schulden is 13%.¹⁷ Bij ontruiming ontstaan de volgende maatschappelijke kosten voor huishoudens:
 - Ontruiming van het huis en herhuisvesting: €7.853
 - Maatschappelijke curatieve opvang: €15.730
 - Afsluiting nutsbedrijven: €790
 - Huurderving van een half jaar: €1.637. De huur voor een woningcorporatiewoning in Amsterdam is €5.280 per jaar.¹⁸ Dit bedrag corrigeren we voor de Doetinchemse markt: koopwoningen in Doetinchem hebben een prijs die gemiddeld 62% is van de prijs van koopwoningen in Amsterdam. Als we dezelfde verhouding toepassen op de huurprijs komen we uit op een jaarlijkse huur van €3.274 in Doetinchem.
- Bij 29% van de huishoudens komt een toename voor van lichte criminaliteit wanneer schulden escaleren. De maatschappelijke kosten van deze criminele activiteiten zijn €2.467 per jaar.

Uitkomst: de totale baten van het voorkomen van escalatie van financiële problemen zijn €22.113.

3.7 Betere (beleving van) gezondheid en minder zorggebruik

3.7.1 Beschrijving

Naast het verhogen van het welzijn van deelnemers, zorgt de Stadsamer ook dat ze gezonder worden en dat de beleving van de gezondheid verbetert. Dit doen ze onder andere door het organiseren van activiteiten die de gezondheid bevorderen, zoals het verzorgen van gezonde maaltijden en activiteiten waarbij de deelnemers gezamenlijk sporten/bewegen. Dit stimuleert een gezonde levensstijl.

Bovendien wordt er door de Stadsamer, vooral vanwege de zichtbaarheid en de laagdrempeligheid van het aanbod, een doelgroep aangesproken die zonder de Stadsamer geen (medische) hulp zou zoeken bij problemen. Deze groep mensen is zorg- en hulpmijndend, bijvoorbeeld doordat ze het geld niet hebben voor medische zorg en geen Wmo-indicatie kunnen of willen aanvragen. Doordat ze de

¹⁵ Dit is het gemiddelde van de kosten voor schuldhulpverlening uit twee onderzoeken: Rebel, "MKBA Nationaal Programma Rotterdam Zuid - bijlagen", p. 17 & Panteia, "Amsterdam: Vroeg eropaf / Schuldhulpverlening loont!", p. 42.

¹⁶ <https://nos.nl/artikel/2287062-minder-mensen-bij-schuldhulpverlening-gemiddelde-schuld-stijgt.html>.

¹⁷ Panteia, "Amsterdam: Vroeg eropaf / Schuldhulpverlening loont!", p. 43.

¹⁸ Panteia, "Amsterdam: Vroeg eropaf / Schuldhulpverlening loont!", p. 44.

eerste stap zetten, kunnen ze door de begeleiders bij de Stadskamer worden doorverwezen indien dit nodig is. Dit zorgt er op de langere termijn voor dat zwaardere zorg wordt voorkomen.

Tot slot zijn veel van de activiteiten van de Stadskamer erop gericht om het mentale welzijn van de deelnemers te verbeteren. Dit leidt tot een betere perceptie van de gezondheid, waardoor men de eigen lichamelijke mankementen leert accepteren en ermee om leert te gaan. Op die manier worden de deelnemers ondernemender. De wisselwerking tussen een beter mentaal welzijn een betere (beleving van) de gezondheid en een actievere levensstijl zorgt voor een positieve spiraal waarbij de positieve effecten elkaar steeds versterken.

Al met al leidt dit ertoe dat de deelnemers gezonder zijn dan dat ze zonder de Stadskamer zouden zijn geweest. Dat leidt tot meer levensplezier onder de deelnemers en een lager zorggebruik. We hebben alleen de afname in het zorggebruik gekwantificeerd. Het gaat daarbij om een vermindering in het aantal stelselmatige huisartsenbezoekers en een afname van deeltijdbehandelingen en crisisopnames in de GGZ. Vooral het effect op de crisisopvang is groot. Een aanzienlijk deel van de deelnemers bij de Stadskamer, vooral op de locatie van de Raadhuisstraat, zijn als het ware 'uitbehandeld'. Zij hebben stabiliteit en hun medicijnen nodig om stabiel te blijven. Als de Stadskamer er niet zou zijn, zouden deze mensen structuur missen en na verloop van tijd ook stoppen met hun medicijngebruik. Doordat de Stadskamer er dan niet is, komt dit pas aan het licht als er echt crisis is.

3.7.2 Berekening

1+1=2 *Methode en bronnen:* de berekening van de waarde van afgenomen zorggebruik baseren we op het aantal deelnemers dat geen alternatief voor de Stadskamer zal vinden in de Wmo, indien Stadskamer er niet zou zijn. Uit de in 3.3.2 genoemde gegevens en aannames blijkt dat een aanzienlijk deel, namelijk 590 deelnemers in aanmerking komen voor een Wmo-indicatie voor begeleiding in groepsverband. De schatting is dat 40 daarvan dit niet doen, in verband met zorgmijndend gedrag. Oftewel, 550 van de 710 deelnemers zouden naar verwachting dagbesteding via de Wmo zou krijgen. We nemen daarom aan dat er voor deze 550 deelnemers geen verandering in zorggebruik optreedt wanneer de Stadskamer er niet zou zijn.

Voor de overige 160 geldt dit niet. Een deel van deze groep is zorgmijndend, terwijl een ander deel om verschillende redenen niet in aanmerking komt voor een Wmo-indicatie voor begeleiding in groepsverband. Deze groep zal deels meer zorg vragen van huisartsen of in de vorm van deeltijd GGZ-behandelingen, en deels vervallen in zorgmijndend gedrag, waardoor ze uiteindelijk in crisisopvang belanden.

Voor de berekening van de verlaging van stelselmatig huisartsenbezoek gaan we uit van de volgende gegevens en aannames:

- De Stadskamer geeft aan dat er van 55 deelnemers bekend is dat ze de huisarts stelselmatig bezochten voordat ze bij de Stadskamer kwamen.
- Ongeveer 75% ($\approx 550/710$) daarvan vindt een alternatieve vorm van dagbesteding in de Wmo. De overige 25% zal weer stelselmatig naar de huisarts gaan.

- We nemen aan dat deze stelselmatige huisartsenbezoekers de huisarts 9,75 keer per jaar bezoeken.¹⁹ Het gemiddelde aantal huisartsenbezoeken in Nederland ligt op 4,4 keer per jaar.²⁰
- De maatschappelijke kosten van een huisartsenconsult (<20 min.) zijn €30.²¹

Wat betreft de afname in deeltijdbehandelingen in de GGZ gaan we uit van de volgende gegevens en aannames:

- De Stadskamer schat in dat ze bij de genoemde 160 personen (niet Wmo-doelgroep) jaarlijks in totaal 35 deeltijd behandeltrajecten in de GGZ voorkomen.
- Een deeltijd behandeltraject in de tweedelijns GGZ kost €8.000.²²

Voor de berekening voor het voorkomen van crisishulp gaan we uit van de volgende gegevens en aannames:

- De inschatting van de Stadskamer is dat er voor de genoemde 160 personen (niet Wmo-doelgroep) jaarlijks 90 keer crisisopvang wordt voorkomen.²³
- Een crisisopname duurt gemiddeld 7 dagen.²⁴
- De kosten van intramurale (crisis)opname in de GGZ bedragen €275 per dag.²⁵

Uitkomst: de besparing op huisartsenbezoeken bedraagt jaarlijks €2.247. De besparing op deeltijdbehandelingen in de GGZ komt neer op €280.000 en de besparing op crisisopnames bedraagt €346.500.

In totaal is de besparing op het gebied van zorggebruik dus €628.747.

3.8 Ontlasten van mantelzorgers

3.8.1 Beschrijving

Overbelasting van mantelzorgers in Nederland is een maatschappelijk probleem.²⁶ Het heeft daarom grote waarde om mantelzorgers te ontlasten door middel van respijtzorg. De meest effectieve vorm

¹⁹ Dit is het gemiddelde tussen langdurig frequent bezoekers met een leeftijd van 15-44 jaar (8,5 keer per jaar) en met een leeftijd van 45-65 jaar (11 keer per jaar). <https://www.henw.org/artikelen/frequente-bezoekers-hoe-vaak-wie-en-waarom>

²⁰ <https://www.nivel.nl/nl/nieuws/kleine-toename-van-het-aantal-bezoeken-aan-de-huisarts>

²¹ Maatschappelijke prijslijst <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/publication-attachment/Effectencalculator%20%5BMOV-9265439-1.0%5D.pdf>

²² Maatschappelijke prijslijst <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/publication-attachment/Effectencalculator%20%5BMOV-9265439-1.0%5D.pdf>

²³ Dit betreft voornamelijk de deelnemers van de locatie op de Raadhuisstraat. Stadskamer heeft ingeschat dat de helft van deze deelnemers minimaal één keer per jaar zouden moeten worden opgenomen indien ze niet bij de Stadskamer zouden kunnen zijn. Dit komt omdat op die locatie voornamelijk zorgmijders rondlopen, die anders onder de maatschappelijke radar zouden blijven totdat de problemen echt escaleren. Voor de overige locaties gaat het om ongeveer 10% van de mensen.

²⁴ <https://www.nieuwewegenggzopvang.nl/wp-content/uploads/2016/11/Monitor-crisis zorg-in-de-ggz-1-def.pdf>

²⁵ Maatschappelijke prijslijst <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/publication-attachment/Effectencalculator%20%5BMOV-9265439-1.0%5D.pdf>

²⁶ <https://www.markant.org/thema/wat-u-wilt-weten/overbelasting-van-mantelzorgers/>

respijtzorg is dagopvang.²⁷ Hoewel de dienstverlening van de Stadskamer verder gaat dan dat, kan het in de basis ook worden gekwalificeerd als een aanbieder van dagopvang.

De Stadskamer zorgt op twee manieren dat mantelzorgers worden ontlast. Ten eerste is er het directe effect van de tijd die de deelnemers doorbrengen bij de Stadskamer. Op die momenten hoeven mantelzorgers er even niet voor deze mensen te zijn en hebben ze dus meer vrije tijd tot hun beschikking. Ten tweede is er een indirect effect. Doordat deelnemers gezonder en zelfstandiger worden, zullen ze minder behoefte hebben aan mantelzorg, waardoor minder van de mantelzorgers wordt gevraagd. Bovendien verleent een deel van de deelnemers bij Stadskamer zelf ook mantelzorg, bijvoorbeeld aan een partner of ouder. Doordat zij bij Stadskamer tot rust kunnen komen, zijn zij wellicht zelf ook beter in staat om mantelzorg te blijven verlenen.

Uit eerder onderzoek blijkt dat het ontlasten van mantelzorgers resulteert in (minstens) twee positieve effecten voor de mantelzorger zelf.²⁸ Ten eerste krijgt de mantelzorger extra vrije tijd, die hij/zij kan besteden aan eigen activiteiten of aan werk. Ten tweede zorgt het ontlasten van mantelzorgers ervoor dat ze minder druk en stress ervaren, waardoor ze minder vaak uitvallen door ziekte, bijvoorbeeld met een burn-out. Hierdoor consumeren ze bovendien minder zorg. Ten derde hoeft er, doordat mantelzorgers minder vaak uitvallen, ook minder vervangende zorg te worden geregeld, wat ook een besparing oplevert.

3.8.2 Berekening

1+1=2

Methode en bronnen: voor de berekeningen gaan we uit van het gemiddelde van de waarde van twee eerdere onderzoeken waarin de waarde van het ontlasten van mantelzorgers wordt berekend.²⁹ Dit betekent dat we uitgaan van de volgende gegevens en aannames:

- De Stadskamer heeft ingeschat dat ongeveer 10% van de deelnemers een mantelzorger heeft.
- De deelnemers besteden gemiddeld 10 uur per week bij de Stadskamer.
- De waarde van de extra tijd die voor de mantelzorgers wordt vrijgespeeld, is €1.500 per jaar voor elke 3,25 uur respijtzorg die de deelnemer ontvangt.³⁰
- De waarde van minder zorgconsumptie en uitval van de mantelzorgers is €348 per jaar, voor elke 3,25 uur respijtzorg die de deelnemer ontvangt.³¹
- De waarde van de vervangende zorg gedurende de uitval die voorkomen wordt is €300 per jaar, voor elke 3,5 uur respijtzorg die de deelnemer ontvangt.³²

²⁷ Vanderpitte (2016) Effectiveness of respite care in supporting informal caregivers of persons with dementia: a systematic review.

²⁸ https://backend.mantelzorg.nl/app/uploads/2021/03/NL5300-35818-Maatschappelijke-Waarde-Mantelzorg_def.pdf en Rapportage MKBA Mantelaar (Rebel, 2020)

²⁹ https://backend.mantelzorg.nl/app/uploads/2021/03/NL5300-35818-Maatschappelijke-Waarde-Mantelzorg_def.pdf en Rapportage MKBA Mantelaar (Rebel, 2020)

³⁰ De Ecorys-studie gaat uit van €2.000 voor structurele respijtzorg van 3 uur per week. Rebel vindt €1.000 bij 3 uur mantelzorg per week, maar gaat ervan uit dat een mantelzorger slechts 15 minuten extra tijd krijgt voor elk uur mantelzorg. Wij nemen het gemiddelde.

³¹ De Ecorys-studie vindt bij een 20% reductie in uitval een baat van €366 per 3,5 uur respijtzorg, ervan uitgaande dat 40% een baan heeft naast de mantelzorg. Rebel vindt een baat van €330.

³² De Ecorys-studie vindt bij een 20% reductie in uitval van mantelzorgers een baat van €300 per 3,5 uur respijtzorg.

Uitkomst: De totale baat voor het ontlasten van de mantelzorgers van de deelnemers van Stadskamer is €457.524 per jaar.

3.9 Profijt van maatschappij-ondersteunend werk

3.9.1 Beschrijving

De Stadskamer faciliteert in 'maatschappij-ondersteunende' projecten, zoals fietsreparatie, wasservice en houtbewerking. Naast dat de vrijwilligers en deelnemers aan de Stadskamer hier plezier aan beleven en nuttige praktijkervaring opdoen, heeft dit ook waarde voor de ontvanger. De producten en diensten worden gratis of tegen een lage vergoeding aangeboden, waardoor ze toegankelijker zijn dan bijvoorbeeld commerciële fietsreparatie. Hier profiteren vooral kwetsbare- en lage-inkomstenhuishoudens van, die door hun financiële positie anders geen toegang hebben tot dit soort producten en diensten.

Deze projecten werken stigma verlagend. Iedereen kan zien dat zelfs de meest kwetsbare mensen van de samenleving op deze manier toch iets concreets terugdoen voor de maatschappij. De Stadskamer laat op deze manier zien dat ze niet alleen zijn voor de eigen deelnemers, maar voor de hele gemeente. Bovendien kan een relatief kleine dienst grote gevolgen hebben. Zo kan een goedkope of gratis fietsreparatie er bijvoorbeeld voor zorgen dat iemand nog wel naar zijn of haar werk kan, of zo kan ondersteuning bij een verhuizing ervoor zorgen dat iemand met de kerst niet meer tussen de dozen zit.

In theorie zouden we dit effect kunnen waarderen door naar de betalingsbereidheid van ontvangers van de producten en diensten te kijken. Wat ze er in ieder geval voor over hebben is het bedrag dat voor de producten en diensten is betaald (bij een beperkte vergoeding). De jaarlijkse directe baten van de projecten zijn ca. €30.000.³³ Maar de betalingsbereidheid voor deze groep wordt vooral beperkt door hun inkomenspositie en het nut dat ze bijv. aan een fietsreparatie ontlene is waarschijnlijk groter. Het is echter niet goed mogelijk om dit te onderzoeken. Wel is het mogelijk om in cijfers weer te geven in hoeverre kwetsbare mensen – de eigen deelnemers en bewoners van gemeenten – profiteren van de toegang tot dit soort producten en diensten. Op basis van een inventarisatie van de Stadskamer weten we het volgende over een aantal van de projecten:

- Het klusteam doet aan verhuizingen, laminaat leggen en schilderwerkzaamheden. Dit zijn zo'n 40 individuele klussen op jaarbasis.
- Tuinonderhoud: voor ongeveer 50 tuinen vindt 3 à 4 keer per jaar onderhoud plaats. Bij zo'n 10 tuinen vindt jaarlijks eenmalig onderhoud plaats.
- De fietsafdeling repareert ruim 10 fietsen per week. Op jaarbasis zijn dat rond de 600 fietsen.
- De elektroafdeling (reparatie van PC's en overige huishoudelijke apparaten) doet ook rond de 600 reparaties op jaarbasis.

³³ Stadskamer Jaarrekening 2020 (incl. cijfers 2019), p.51. Hierbij zijn alleen de directe baten van projecten voor 2020 genoemd, niet voor 2019. Dit bedrag is daarom gebaseerd op 2020.

4. Resultaat studie

4.1 Stadsamer in woorden

Het Oranjefonds is initiatiefnemer van de 'Appeltjes van Oranje', die ieder jaar worden uitgereikt aan drie sociale projecten die met succes groepen mensen verbinden en ervoor zorgen dat ze weer meedoen in de samenleving. In 2021 was het thema 'Mentale Kracht'. Koningin Maxima reikte dit jaar de prijs uit aan drie organisaties die zich inzetten voor psychisch kwetsbare mensen. De Stadsamer zat niet bij de prijswinnaars maar heeft wel 1.115 stemmen ontvangen en zodoende van veel mensen erkenning gekregen voor het werk dat ze doen.

Die erkenning laat zich niet altijd goed vangen in berekeningen. Daarom vinden we het belangrijk om in dit hoofdstuk, waarin we de resultaten presenteren, eerst de directe impact te schetsen die de Stadsamer op deelnemers heeft. Daarmee wordt het tastbaar. Dit doen we aan de hand van een selectie van persona-schetsen, die illustratief zijn voor bezoekers aan de Stadsamer. Deze schetsen komen van begeleiders van de Stadsamer en zijn op de werkelijkheid gebaseerd:

Persona 1	Persona 2	Persona 3	Persona 4
Situatieschets <ul style="list-style-type: none"> • Agressieregulatie-stoornis • Verslaving • Autistische dochter • Moeite met omgang instanties 	Situatieschets <ul style="list-style-type: none"> • Hoge schulden • Vermijdend gedrag hulpverleners • Leeft onder armoedegrens 	Situatieschets <ul style="list-style-type: none"> • Ingewikkelde jeugd, mishandeling • Emotioneel instabiel • Verslaving • Weinig vertrouwen in toekomst 	Situatieschets <ul style="list-style-type: none"> • Manisch depressief • Levenslang vast aan medicatie
Impact Stadsamer <ul style="list-style-type: none"> • Structuur in de dag • Opbouw sociaal netwerk • Ontlading en hart kunnen luchten • Herkent zijn grenzen 	Impact Stadsamer <ul style="list-style-type: none"> • Ondersteuning bij contact hulpverlener • Gratis lunch, gebruik gereedschap • Kunnen douchen en scheren 	Impact Stadsamer <ul style="list-style-type: none"> • Inzet als vrijwilliger • Stimulans om een opleiding te doen • Staat nu weer open voor afkicken 	Impact Stadsamer <ul style="list-style-type: none"> • Plek voor afleiding • Deelt ervaringen met anderen • Geeft gaslessen en inspireert

Uit de vier voorbeelden blijkt de diversiteit aan en zwaarte van de problematiek van bezoekers aan de Stadsamer. Vaak is er sprake van een vorm van psychische problematiek, zoals agressief gedrag of depressie, wat zich weer kan vertalen in het vermijden van instanties, schuldenopbouw, verslavingen en weinig vertrouwen in de toekomst. Een deel van de deelnemers heeft ook te maken met financiële problemen. Ook blijkt uit de voorbeelden hoe de Stadsamer impact op de levens van deze mensen heeft. Bij deze vier persona's is de Stadsamer tegelijkertijd een plek waar mensen hun hart kunnen luchten, de nodige afleiding krijgen, geholpen worden bij hun contact met instanties, gebruik kunnen maken van basisvoorzieningen en anderen inspireren.

Dit beeld sluit ook goed aan op de kenmerkende propositie van de Stadsamer, zoals beschreven is in paragraaf 2.3: een laagdrempelige plek, waar mensen langskomen die anders voor een deel uit zicht blijven, ze met lotgenoten in contact komen en ook gestimuleerd worden zich (verder) te ontwikkelen, waarmee problemen op de lange termijn worden voorkomen.

4.2 Stadsamer in getallen

In deze paragraaf presenteren we de cijfermatige resultaten van onze studie. Eerst door de jaarlijkse kosten van de Stadsamer te presenteren, daarna volgen de door ons berekende baten. Uit beide volgt een bepaalde verhouding, die zegt of de Stadsamer maatschappelijk rendement oplevert (namelijk: als de verhouding boven de 1 ligt). Vanwege de onzekerheid die er standaard bestaat bij de berekening van effecten, passen we een aantal gevoeligheidsanalyses op de uitkomsten toe.

Kosten

Voor de kosten van de Stadsamer baseren we ons op de jaarrekening 2019. Hieruit volgt dat in 2019 voor in totaal €1.656.934 aan kosten is gemaakt. Personeelskosten (incl. vrijwilligers-, reiskosten-, studievergoeding e.d.) zijn hiervan het grootste deel, met 78%. Daarna gaat het grootste deel zitten in huisvestings- en kantoorkosten: bij elkaar 14%.³⁴

De dekking voor de kosten komt grotendeels van gemeenten. In 2019 verstrekte Doetinchem subsidie van €1.195.079 en de gemeenten Oost-Gelre en Montferland bij elkaar voor bijna €250.000 aan subsidie. Bij elkaar is dat 86% van de gehele dekking. Verder heeft de Stadsamer enkele kleinere subsidiebronnen, ontvangt ze vergoeding voor de deelnemers met een Wmo-indicatie en zijn er nog een aantal beperkte inkomstenposten.

Baten

In onderstaande tabel vatten we de resultaten van de berekende effecten samen. De bedragen zijn op jaarbasis, gebaseerd op cijfers van 2019. We alloceren in de tabel ook de effecten naar de stakeholders waar deze primair terecht komen.

Effect	Bedrag	Komt terecht bij...
Minder overlast in de wijk	€2.355	Bewoners, woningbouwcorp., handhavers
Besparing op Wmo-budget	€3.341.443	Gemeente
Verhoogd welzijn deelnemers	PM	Deelnemers
Hogere kans op uitstroom naar betaald- of vrijwilligerswerk	€450.795	Deelnemers, Rijk, gemeenten, werkgevers (vrijwilligerswerk)
Minder escalatie van financiële problemen	€22.113	Deelnemers, gemeenten, bedrijven (schuldeisers)

³⁴ Stadsamer Jaarrekening 2020 (incl. cijfers 2019)

Betere (beleving van) gezondheid en minder zorggebruik	€628.747 + PM	Deelnemers
Ontlasten van mantelzorgers	€457.524	Mantelzorgers
Profijt van maatschappij-ondersteunend werk	PM	Deelnemers, bewoners
Totaal	€4.902.976 + PM	

Op jaarbasis genereert de Stadsamer dus €4.902.976 aan maatschappelijke waarde. Belangrijk hierbij te vermelden is dat een deel van de effecten niet in eurobedragen gewaardeerd kon worden, dit zijn de 'PM'-posten in de tabel. Als het mogelijk was geweest om deze effecten ook te berekenen was de totale waarde hoger uitgevallen.

Verhouding kosten-baten

Uit de vorige twee onderdelen volgt dat de maatschappelijke baten van de Stadsamer op jaarbasis €4.902.976 zijn en de jaarlijkse kosten €1.656.934. De baten zijn 2,96 keer hoger, wat inhoudt dat de Stadsamer maatschappelijk rendement oplevert.

Een groot deel van de financiële dekking van de Stadsamer, circa €1,4 mln., komt uit gemeentelijke subsidies. Uit de analyse volgt dat gemeenten ook baathebbers zijn. De gemeenten besparen op het gebied van Wmo-uitgaven, op bijstandsuitkeringen en op schuldhelpverleningstrajecten en maatschappelijke opvang. De volgende tabel laat de verhouding zien tussen subsidiekosten en baten voor de drie betrokken gemeenten. Voor de besparing op de Wmo verdelen we de baten over de drie gemeenten op basis van de inschatting van Stadsamer omtrent het aantal deelnemers dat per gemeente voor een Wmo-indicatie in aanmerking komt. De overige twee baten verdelen we naar rato van het aantal deelnemers uit elke gemeente ten opzichte van het totaal.

Gemeente	Doetinchem	Montferland	Oost-Gelre
Besparing Wmo	€2.187.126	€607.535	€546.782
Besparing bijstandsuitkeringen	€55.380	€12.184	€11.076
Besparing schuldhelpverlening en maatschappelijke opvang	€8.348	€1.836	€1.670
Subsidiekosten	-€1.195.079	-€94.928	-€149.599
Totaal	€1.055.775	€526.627	€409.929

In de tabel is te zien dat de baten bij elkaar ruim opwegen tegen de verstrekte subsidies. Hierbij merken we nog op dat dit alleen de directe kostenbesparingen zijn die bij gemeenten landen. De gemeente is er ook voor het welzijn van burgers, wat zich uit in de andere maatschappelijke baten (minder overlast, betere gezondheid etc.).

Gevoeligheidsanalyse

De resultaten van deze studie worden bepaald door beschikbare informatie en gemaakte aannames. Een groot deel van de berekeningen is gebaseerd op inschattingen van de Stadskamer. Op basis hiervan hebben we de effecten en omvang van effecten in kaart gebracht. Dit vormt onze beste inschatting op dit moment. Door middel van een aantal 'gevoeligheidsanalyses' brengen we in beeld hoe de resultaten veranderen bij andere aannames en hoe 'robuust' de resultaten zijn.

In de volgende tabel staan de door ons gekozen parameters (linker kolom), welke gevoeligheden we hebben berekend (tweede kolom) en wat het gevolg hiervan is op het resultaat (derde en vierde kolom). Logische parameters zijn degene die in potentie een grote impact hebben op het eindresultaat en waar de meeste onzekerheid over bestaat. De gevoeligheidsanalyse toont aan dat de resultaten zeer robuust zijn: zelfs in het meest conservatieve scenario, waarin alle variabelen in de tabel hieronder tegelijkertijd het meest conservatief worden ingeschat, is het maatschappelijke rendement nog 2,37.

Parameters	Basisgetal	Afwijking	Verandering	Resultaat (ratio kosten- baten)
Aandeel deelnemers dat uitstroomt naar een betaalde baan	5%	+20%	€81.579	3,01
		-20%	- €81.579	2,91
Wmo-aanvragen voor begeleiding in groepsverband minder	550	+20%	€668.289	3,36
		-20%	- €668.289	2,56
Aandeel deelnemers met een mantelzorger	10%	+20%	€91.505	3,01
		-20%	- €91.505	2,90
Deelnemers waarbij (crisis)opname wordt voorkomen	90	+20%	€69.300	3,00
		-20%	- €69.300	2,92
Gemiddeld opleidingsniveau deelnemers	Middelbaar	Laag	- €73.513	2,91

Bijlage 1: Effectenarena

Aparte bijlage bij dit rapport.

Over Rebel

No change without a Rebel

Rebels werken aan de vraagstukken van de toekomst op het gebied van duurzaamheid, transport, gebiedsontwikkeling, zorg en de sociale sector. Wij maken impact, niet alleen als adviseur maar ook als investeerder. Want wie gelooft in zijn eigen adviezen, investeert mee. Toegewijd aan het creëren van verandering, initiëren en realiseren we ook onze eigen projecten. We leveren kwaliteit op het gebied van o.a. strategisch advies & ontwikkeling, beleidsanalyses & evaluatie, partnership consulting & contracten, financieel advies & modellering en investeren & fondsbeheer.

Samen buiten de lijntjes kleuren

Het Rebel-avontuur begon in 2002 met tien stoelen. Aan een grote ronde tafel besloten de eerste Rebels – na een carrière bij adviesbureaus – een eigen onderneming te starten. Eentje zonder kaders, hiërarchie en bazen. Een plek waarbinnen iedereen zijn beste zelf kan zijn. Alles wat we in ons hebben, leggen we op tafel. Intrinsieke motivatie, de drang om verandering te brengen, inhoud en één focus: impactvolle projecten realiseren, wereldwijd. Inmiddels werken we met meer dan 180 Rebels vanuit onze kantoren in Rotterdam, Amsterdam, Antwerpen, Düsseldorf, Londen, Washington D.C., Nairobi, Johannesburg, Mumbai en Jakarta.

Hoe we op die dag met elkaar begonnen, is hoe we vandaag werken voor en met onze samenwerkingspartners: op basis van vertrouwen. In alles wat we doen – en dat is veel – is ons streven om een positieve impact op de wereld te hebben. Op het raakvlak van publiek en privaat, omdat ons Rebel-rode hart daar ligt waar maatschappelijke waarden en privaat ondernemerschap samenkomen. Een ambitieuze doelstelling misschien, maar wel één die uitdaagt. We nodigen iedereen uit aan te schuiven en onderdeel te worden van de verandering. Samen buiten de lijntjes kleuren. Als overheid, bedrijf en individu.

Radboud Koning

+31 6 14 93 89 83

radboud.koning@rebelgroup.com

Wouter Vos

+31 6 14 24 55 56

wouter.vos@rebelgroup.com

Dexter Voskamp

+31 6 39 57 03 09

dexter.voskamp@rebelgroup.com

Wijnhaven 23
3011 WH Rotterdam
Nederland
+31 10 275 59 95

info@rebelgroup.com
www.rebelgroup.com